

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ

ЗА

1886. ГОДИНУ.

ГОДИНА XVIII.

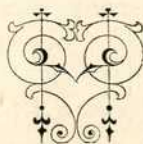

УРЕДИО И ИЗДАО :

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ

УПРАВИТЕЉ

СРБСКЕ УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ И СРБ. НАРОДНИХ
ШКОЛА СОМБОРСКИХ.

У СОМБОРУ, 1886.

ШТАМПАРИЈА ФЕРДИНАНДА ВИТЕРМАНА.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ТОНАЛНИ ИНДИКЦИ

32

1986 година

ТОНИ ХИЛ

АНДРЕЈА Е. АЛБЕНИ

1986 година

Универзитетска библиотека

САДРЖАЈ.

Чланци, расправе, животописи и извештаји.

	Стр.
Прво србско забавиште од В.	1.
Седница вис. срб. нар. Школ. Савета од 23. Нов. 1885.	2.
Науковна основа за наставу у вери правосл. ученика у Загребу	7.
Важност појања и певања са педагошког гледишта од Драг. Блажека	9.
Распоред лекција у II. разреду: II. Србски језик	10. 48. и 67.
† Др. Јован Суботић од В.	16.
Говор о св. Сави од Ст. Коњевића	19.
Важност повторних школа од И. Мартиновића	23. и 42.
Природописне лекције за средње разреде нар. школа од Сим. Коњевића: I. Креч	24.
Представка горњокарловачке конзисторије	26. и 45.
Јан Ладислав Машек учитељ и управитељ школа на Смихову	28.
Светозар Бакић србски учитељ	29.
Свечаност светосавска у Сомбору	30.
Приправничка беседа у Сомбору	30.
Које су мане домаћег васпитања (За награду)	37. 57. и 75.
О изображењу дечијег срдца од Мл. Борђошког свештеника	39. 61. и 79.
Стање нар. наставе у Бачкој 1884—5.	50.
Црквене светковине у Сомбору	52.
Седница вис. Школ. Савета од 29. Марта 1886.	64. и 87.
Записник друге седнице румске поджуп. учитељске скупштине од 7. Септембра 1886. године	66.
Школска изложба у Карлину	69.
Шта је задатак учитеља у опште? (За награду)	73.
Природописне лекције за средње разреде нар. школа, од Сим. Коњевића: II. Гипс или садра	81.
Распоред лекција у другом разреду срб. нар. школе: II. Црквено-славенски језик	83. и 96.
Певање у нар. школама од Драгутина Блажека	85.
Глас из Босне: I.	88.
” ” ” II.	101., 132. и 166.
Како се може деци омити похађање школе? (За награду.)	93. 111. 160. и 175.
Записник треће седнице румске поджуп. скупштине од 8 Сеп. 1885.	98.
Податци за повесницу коморанске прав. цркве	106.

	Стр.
Наше доба од А. Р. П. учитеља	109.
Извештај о испитима у срб. учитељској школи Сомборској 1885/6.	113
Распоред лекција у другом разреду. IV. Рачун.	116. 143. 181.
Нова школска табла	119.
Позив на прву срп. учитељску скупштину у Сомбору	125.
Школа и живот од Н. К. М. учитеља	127.
Ђорђе Рајковић	129.
Прво срб. забавиште и рад у њему	130.
Народне школе у Сомбору 1885/6. од Н. Ђ. В.	134.
Приправничка химна, написао Ив. М. Поповић	136.
Прва општа скупштина срп. нар. учитеља у Сомбору прибеле- жио Ст. Коњовић	141.
Светозар Милетић србски народни учитељ од В.	162.
Изложба стручних школа у Земуну	168.
Учила и играчке у Сомборском забавишту	169.
Шта има да чини учитељ за одржање зашта	173.
Извештај о срб. учитељској школи у Горњем Карловцу за 1885/6.	176.
Природописне лекције за средње разреде нар. школа од Сим. Ко- њевића III. Иловача	177.
Главна учитељска скупштина у Зл. Прагу од Драг. Блажека	179.
Школе и учитељи у Црној Гори	184.
Србском народном учитељству и свима пријатељима „Школ. Л.“	189.
Седница в. срб. нар. Школског Савета од 2. и 3. Новембра 1886.	191.
Димитрије Чобић	196.
Распоред лекција у другом разреду срб. нар. школа V. Црквено појање	197.
Школе у темишварској епархији	199.
Дописи: из Панчева	12.
из Тараша	32.
из Субатице од Ђ. Г.	101.

Осим тога скоро у сваком броју: „Школске вести“, „Избори и наимено-
вања учитеља“, „Некролог“, „Разно“, „Нове књиге“, „Упражњена учитељ-
ска места.“

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази једанпут у месецу. Претплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 1. У Сомбору, 10. Јануара 1886. Год. XVIII.

ПРВО СРБСКО ЗАБАВИШТЕ.

На „Отцеве“ у Недељу 22. Децембра 1885. отворено је прво србско забавиште у Сомбору, са скромном али значајном свечаношћу.

Дична сомборска православна црквена общтина пре две године испослала је била о свом трошку управитеља србске учитељске и народних школа сомборских у Будапешту, да се упозна са тамошњим државним забавиштем за углед. Услед подробног извештаја и предлога управитељевог, закључила је по том иста общтина, да о свом трошку отвори у Сомбору забавиште србско и послала је испитану учитељицу госпођицу Олгу Павловићеву, да се у истом државном забавишту за забавиљу изобрази и оспособи, како би могла по повратку свом оданде постати забавиља у забавишту овдашњем.

Госпођица Павловићева пробавивши годину дана у Будапешти, положила је испит за забавиљу са отличним успехом, и пошто се по том и у Загребу упознала са хрватским забавиштем, вратила се јесенас у Сомбор.

Честита общтина сомборска опуномоћила је местни школски одбор, који је стан најмио и за забавиште приредити дао; Фреблове дарово и остала учила, играчке и намештаје за забавиште набавио, и пошто је све то готово и спремно било, 16. Децембра почело се уписивање мале деце од 4—6 године у забавиште, а озго назначенога дана после службе Божије отворено је прво србско забавиште у Сомбору, у присуству велезаслуженога председника србске црквене общтине сомборске г. Петра Вукићевића, и других врстних чланова общтине и школског одбора и учитељства овдашњег.

У свечано украшеним дворанама забавишта (у кући г. Г. Коњовића у унутарњем граду, улици Златне Греде), сакупило

се после 11 часова одабрано друштво, и свечаност се отворила појањем божињних стихира и песама, које приправници и приправнице дивно извршише. Около 12 часова, пошто се причешћивање народа у цркви свршило, дође најпречастнији г. протопресвитер Љуб. Кунусаревић и уз припомоћ г. Дим. Живковића Ђакона, освети дом и благослови забавиште и дечицу у њему скупљену. Затим велештовани господин Константин Радуловић председник местног школског одбора, у подужој беседи захвали црквеној општини, што је прво ово забавиште србско о свом трошку установила, и прогласи исто за отворено. На последку управитељ свију овдашњих србских просветних завода Н. Ђ. Вукићевић изговори неколико речи о првом васпитању мале деце, о постанку хранилишта и забавишта, и о васпитној и хуманитарној важности ових завода у опште, а о потреби забавишта србског за србље понаособ, и захваливши од своје стране општини сомборској на племенитом пожртвовању, којим је ова забавиште установила, изрече наду, да ће под вођењем образоване забавиље србкиње, којој је општина сомборска овај завод поверила, забавиште ово напредовати и служити не само као основно васпиталиште сомборске деце, него и као забавиште за углед, у коме ће се питомице србске учитељске школе практично учити, како треба забавиште држати и у њему децу на матерњем језику и у духу напредне педагогије васпитавати.

Дај Боже, да нам ово прво србско забавиште оживи, расте, ојача, напредује и процвета, и да постане разсадником основног материнског васпитања и разумног забављања дечице србске.

В.

СЕДНИЦА ВИС. СРБСКО-НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА

од 23. Новембра 1885.

Председава Њ. Светост Патријарх. Присутни чланови: Г. Г. Др. Ђорђе Натопшевић главни школски референт, Теофил Димић, Н. Ђ. Вукићевић, Стеван Лазић и народни тајник И. Тиррић. Члан савета г. Јован Борота протопресвитер србско бечејски писмено се извинио, да неможе у седницу доћи. — Др. Михаил Полит, као од србско народног сабора усљед оставке Светислава Касапиновића изабрани члан школског савета, први пут у седници присуствује.

Између осталих расправљани су следећи важнији предмети:

Прочитан је и на повољно знање узет допис вис. србског народног сабора, којим се јавља, да је у сљед оставке Дра Светислава Касапиновића за члана школскога савета изабран Др. Михаил Полит.

Вис. саборски одбор јавља, да је на предлог овог савета одобрио, да се г. г. Петру Радуловићу и Манојлу Грбићу професорима учитељске школе у Горњем Карловцу после десетогодишње службе други квинквенал издаје.

Исти саборски одбор јавља, да је на предлог школ. савета одобрио, да се од год. 1886. за издавање програма сваке године 50 ф. на страну сомборске, а исто толико форинти на страну горњо-карловачке учитељске школе издаје.

Сл. архиђијецезални школски одбор подноси извештај главног школског референта о полазењу школа. Доставља се саборском одбору, а уједно имају се пожурити и остали епархијски школски одбори, да извештаје дотичне г. г. референата о полазењу школа што скорије поднесу.

Усљед пријаве епарх. школ одбора будимског, да државни надзорници захтевају од србских учитеља, који мађарски не знају, да држе сунпенте, што ови учитељи због премалене плате немогу чинити; упућује се исти школски одбор, да дотичне учитеље пожуре, да се што скорије за оспособљење своје у смислу државног закона постарају, а уједно да има дотичне общине позвати, да својим учитељима повисе плате бар у толико, како би оне одговарале прописаном минимуму учитељске плате.

У погледу на коначно умировљење остарелог и изнемоглог учитеља тарђанског Василија Дамјановића, пошто је овоме одређена већ из старог учитељског фонда србског мировина од 80 ф., наређује се, да се преко епарх. школ одбора будимског позове црквена община тарђанска, да по свом обећању истоме свом учитељу 200 фр. мировине из својих средстава осигура, и тек ће се онда моћи он за пензионисаног сматрати и од школске дужности решити.

Поводом неприлика, које су се у Печки догодиле, упућују се епарх. школ одбор темишварски, да позове црквену общину у Печки, да нову школску фасију изда, у којој ће се уз уживање половине сесије земље учитељу тамошњем одредити стална плата у новцу али према могућности общине.

На предлог епарх. шк. одбора темишварског наређује се, да се изда декрет Александри Ђорђевићевој учитељици у Сиригу.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Прочитан је извештиј о стању учитељске школе у Сомбору, за годину 188⁴/₅. и о испитима у њој, као и о испиту о учитељској способности. Услед тога има се пожурити општина сомборска, да по смислу наредбе одавде још пре две године издате, трећу школску дворану и друге нуждне просторије уз здање учитељске школе што скорије дозидати даде, да не би наставници и ученици као досада са губитком свог здравља морали сваки час преко пијаце из једне школске дворане у другу прелазити. Пошто се опазило, да је стање здравља међу мушким приправницима прошле године слабо било, то се има управа позвати, да споразумно са професорима и уз стручни савет лекарски пронађе узроке слабога здравља међу приправницима, како би се такви одклонити могли.

Прочитан је извештај управе горњо-карловачке учитељске школе за 188⁴/₅. школску годину уз примедбе г глав. школског референта, које су усвојене, и наређено, да се равнања ради дотичној управи сходне наредбе издаду.

Извештај о примању приправника и приправница у срб. учит. школу сомборску од 188⁵/₆. г. узет је са одобрењем на знање. Олга Црнојачка свршена ученица IV. разреда више дев. школе новосадске, која се одоцнила за примање у завод, по молби својој накнадно се прима за редовну учиницу првог разреда. Даринка Обушковићева свршена ученица IV. разреда више девојачке школе сомборске, којој од прописане за примање у завод године, неколико месеци недостаје, прима се у ову учитељску школу под условом, да јој се сведочба о оспособлењу несме пре издати, док 17. годину живота ненаврши. Димитрије Васић свршени ученик четвртог гимназијског разреда, који сведочбу школску до сада поднео није, има такву најдаље за месец дана овамо поднетн, иначе се неће сматрати за редовног ученика. Живан Влајић, свршени гимназиста, који је испит злелости у новосадској гимназији 1885. с добрим успехом положио, прима се у трећи приправнички разред, с тим, да је обвезан у своје време из свију предмета, што се у сва три разреда учитељске школе предају, испит положити. — Још су у III. разред примљени приправници Велимир Кадић и Милош Ковинчић, који су II. приправнички разред у државној учитељској школи бајској с првом класом свршили.

Према томе има ове године у србској учитељској школи сомборској редовних приправника у првом разреду 28 мушких

и 16 женских, у другом разреду 17 мушких и 13 женских; у трећем разреду 19 мушких и 18 женских. Свега: 64 мушка и 47 женских и тако свега 111 приправника.

Прочитан је и са одобрењем на знање узет извештај управе горњо-карловачке учитељске школе, по којему је ове године примљено у исту школу 34 ученика, од којих 26 мушких и 8 женских; и то у у I. разреду има 5 мушких 2 женске; у II. разреду 9 мушких 3 женске; а у III. разреду 12 мушких 3 женске.

По извештају управитеља учитељске школе сомборске прошле године 4 народна стипендисте свршили су трећи приправнички течај и оспособљени су за учитељско звање. Остало је у заводу 14 стипендиста и то 6 мушких и 8 женских, који су сви с добрим односно врло добрим успехом прошле године учили и примерно се ил похвално владали. Овима је и на даље уживање стипендије из народног фонда остављено. На упражњена четири питомачка места пријавило се с молбом 9 мушких и 9 женских проситеља. Школеки савет узевши у обзир велику потребу мушких учитеља и сиромашно стање мушких приправника, подарио је све четири стипендије мушкима и то: Ивану Поповићу приправнику другога разреда из Вуковара; Вељку Гавриловићу приправнику I. разреда из Фаркашдина; Јовану Максимовићу I. разр. приправнику из Вршца; и Ст. Личинићу приправнику I. разреда из Гргетеге.

За приправничку стипендију покојнога Ђорђа Раље предложени су Богдан Свирчевић приправник I. разреда на првом месту, и Василије Лазаревић приправник истога разреда на другом месту.

Извештај управе учитељске школе сомборске о стању народних заклада уз приправнички завод, којима рукује црквена општина сомборска, поднешен је вис. саборском одбору.

Управа српске учитељске школе сомборске под 30. Окт. 1885. бр. 24. предлаже: Пошто се у смислу држ. угар. законског чланка XVIII. од 1879 у учитељској школи тој само они могу за учитељство оспособити, који подпуно добро мађарски знају говорити и писати, усљед чега многи ученици из Срема и Славоније нису у стању при највећем труду и напору из мађарског језика такав успех учинити да учитељску диплому добити могу: то се умољава високи школеки савет, да наредбу изда, како би свршени ученици овог завода из Срема и Славо-

није, пошто закључни теоретични испит положи, у смислу § 101. највише кр. уредбе од 1872, на годину дана доцније у Ср. Карловци практичан учитељски испит пред комисијом школског савета и у присуству управитеља исте учитељске школе положити могли, и да им се по том од в. школског савета учитељска диплома изда, у којој би се изрично означити имало, да су они способни за учитељство у србским народним школама, само изван крајевине угарске. — Овај предлог школски савет није усвоио, него је позвао управу србске учитељске школе, да дотичне свршене приправнике и испитане учитеље, који мађарски незнају, упутити, да исти у смислу §. 101. највише школске уредбе од 1872. имају практични учитељски испит на горњокарловачкој учитељској школи у Јулију месецу пред испитном комисијом полагати, од куда ће им се и учитељска диплома у своје време издати.

Управа учитељске школе сомборске под 28. Септ. 1886. бр. 10. званично подноси достављену јој изјаву неколицине учитеља сомборских, којом они изјављују, да дотле несмеју по смислу наредбе вис. школског савета од 16. (28.) Авг. бр. 90. учествовати у седмичним конференцијама учитељске школе, док се та ствар у сомборској црквеној општини коначно не реши. Уједно јавља исти управитељ, да учитељ Стеван Коњовић и учитељице Ангелина Ракића и Јелена Коњовића нису ту изјаву подписали и да се они в. наредби наше највише школске власти драговољно и у свему повинују. — Високи школски савет једногласно је решио, да се подписатељи поменуте изјаве преко сомборске општине озбиљно позвати имају, да наредби школског савета основаној на §. 28. највише кр. школске уредбе од 1872. неотложно и подпуно одговарати и све оно најточније и без сваког притивлења вршити имају, што им се у горњој наредби строго налаже.

На молбу г. А. Деметровића учитеља гимнастике у учитељској школи сомборској и по саслушаном мњењу управе исте школе решено је вис. саборском одбору препоручити, да се истоме, за наставу у гимнастици, према броју наставних часова, плата од 60 ф. на 120 фор. повиси.

Управа учитељске школе сомборске јавља, да је усљед изјаве г. Исидора Стојковића редовног професора, да он због својих званичних послова није у стању ове године суплирати катедру мађарског језика у II. и I. разреду, расположеће учи-

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А
В И Б Л И О Т Е К А

овено, по коме до даље наредбе мађарски језик у II. разреду предаје сам управитељ, а у I. разреду г. Стеван Коњовић учитељ IV. и V. разреда сомборске средсредње народне школе. — Ово привремено расположење је за ову годину одобрено

Иста управа јавља да г. Ст. Коњовић учитељ сомборски, ове године из сопственог побуђења бесплатно предаје приправницима III. разреда „Пчеларство.“ - Са одобравањем на повољно знање узето.

Пошто је одобрена од школ. савета читанка за IV. разред српских нар школа, већ штампана; то се наређује, да се иста у IV. и односно у V. и VI. разред српских нар. школа као учебник увести има. В.

НАУКОВНА ОСНОВА

за наставу у вери православних ученика у гимназији, реалци, и у учитељским школама у Загребу.

На образложени предлог православне епархијске власти у Пакрацу, издала је горехваљена земаљска влада 18. Новембра пр године бр. 12. 298. наредбу, којом се прописује наставни план за ученике православне вере у поменутиим заводима, који је наставни план од особите важности и служи нам за доказ великога старања и узвишеног православног духа и педагогијског разбора, који кроз њега провејава. Особито је важно што се уз науку хришћанску учи и црквено-славенски језик, а у учитељској школи и црквено појање.

Знајући из искуства, како се до скоро у средњим школама и у комуналним препарандијама мађински поступало са наставом наше младежи у вери, ми поздрављамо ову наредбу, као предвјестницу лепшега напретка у религиозно моралном образовању младежи српске и препоручујемо школским властима и вероучитељима у другим подобним заводима и у вишим грађанским школама, да ову науковну основу за углед узму.

Науковна основа та овако гласи:

А) Гимназија и реалка:

I разред: Библијска повјест старога завјета по Ђ. Даничићу. Уз то црквено славенски буквар од Дра Натошевића, читање, разумевање и учење на памет молитава са разјашњењем. Седмично 2 сата.

II. разред: Библијска повјест новога завјета по Н. Ђ. Вукићевићу. Уз то продужење из црквено-славенског буквара од Ђ. Натошевића и учење молитава. Седм. 2 сата.

III. разред: Кратки катахизис од Н. Ђ. Вукићевића. О символу вјере и тајнама, о молитви Господњој и заповједима Божијима уз понављање библијске повјести новога завјета; и уз то читање Часослова. Седмично 1 сат.

IV. разред: Изјашњење св. литургије од Н. Живковића. Седм. 1 сат.

www.unilib.rs V. *разред*: Пространи катихизис од Н. Ђ. Вукићевића. Књига I. О вјери и св. тајнама. Седм. 1 сат.

VI. *разред*: Пространи катахизис од Н. Ђ. Вукићевића. Књига II. О надежди и блаженствима, о љубави и заповједима Божијима. Седмично 1 сат. —

VII. *разред*: Црквена историја од почетка цркве хришћанске до најновијега времена по рукопису из предавања на богословији дољско-карловачкој.

VIII. *разред гимназије*: Огледало хришћанске добродјетељи од Н. Ђ. Вукићевића, уз понављање односних мјеста из катихизиса и историје црквене.

Као што ученици римокатоличке вјероисповјести, тако су исто и ученици православног вјероисповједања дужни цркву своју полазити и увјек прије св. литургије скупљати се у школу на ексхортацију (каталог, збор), гдје ће им се тумачити св. евангелије и апостол онога дана, и причешћиваће се у главне посте преко године.

Б) Мушка учитељска школа.

а) Наука вјере :

I. *течај*: Библијске повјести старог и новог завјета, прве по Ђ. Даничићу а друге по Н. Т. Вукићевићу. Уз то из црквено-славенскога буквара од Дра Натошевића читање и разумјевање и учење на памет молитава тропара, и кратки катахизис. Седмично 2 сата.

II. *течај*: Пространи катихизис од Н. Ђ. Вукићевића. Књига I. Уз то читање часослова и спомоћне књиге за разјашњавање црквенога појања од Н. Ђ. Вукићевића. Седмично 2 сата.

III. *течај*: Пространи катихизис од Н. Ђ. Вукићевића. Књига II. Уз читање Псалтира и изјашњење св. литургије од Н. Живковића. — Седмично 2 сата.

б) Појање :

Учитељски приправници дужни су научити литургијско мало, осмогласно и по могућности и велико појање: Ирмосе и стране стихире. При том правило црквено теоретички и практички, ради чега треба да иду у цркву редовно на вечерње, јутрење и литургију течајем године и на преждеоосвећене течајем частнога поста, и да читају и поју у цркви. Седмично 4 часа.

Уз то су учитељски приправници дужни прије сваке литургије скупа са ученицима кр. гимназије и реалке присутствовани на каталогу, гдје ће им се тумачити св. евангелије и апостол, и дужни су причешћивати се у главне посте преко године.

в) Учитељска школа :

Учитељске приправнице дужне су из науке вјере научити исто што и учитељски приправници. Из појања дужне су научити мало појање т. ј. вдговарања на св. литургији, антифоне и тропаре празничне, чему и дјечицу учити имају. Оне иду преко зиме у цркву само на вечерње и литургију, а преко љета и на јутрења и уз частни пост на преждеоосвећене.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Уз то су учитељске приправнице дужне прије сваке литургије с осталом школском младежи присутствовати каталогу у здању православне црквене общине, и причешћивати се у главне посте преко године.

ВАЖНОСТ ПОЈАЊА И ПЕВАЊА СА ПЕДАГОШКОГ ГЛЕДИШТА.

Бог је обдарио човека са особитим даром, којим се најзнатније од осталих створења разликује т. ј. даром говора. Ни једна животиња осим човека није у стању своје осећаје или радосне или жалосне, тако красним начином изјавити, као што човек својим говором. Ни једно створење под небом не може своме добротворцу благодарност изјавити, њега величати, за нове милости молити, као што је то човек са устима у стању. Говором је дакле постиго човек ону узв шеност, којег над сва остала земаљска створења уздиже. Човечији говор јест дакле свети дар, који не треба никада на зло употребити, него настојавати, да њиме влада по вољи и наредби највишега Творца. Али поред простог говора имамо још друго средство за изјављење наших осећаја а то је певање. Певање упливише својим умиљатим гласовима на човечију душу моћније него прости говор. И управо због отличног својства певања хоћемо о њему неколико речи са педагошког гледишта прозборити. Готово сваки човек има дара, наклоности или љубаве према певању. Деца певају и онда кад незнаду никаквих песама; производ звуке веселе или тужне не изговарајући при томе ни једне разумљиве речи и касније сами траже песме. И ако ту нема никога, који би њих моралној и васпитној песми учио, покупе све што овде или тамо од рђаве деце и одраслих чују. И ако је неморалан говор пропаст доброга владања, тим већа је пропаст владања певање неморалних песама. Ту је дакле најглавнији доказ, да сваки учитељ треба велику пажњу певању да обрати. Нема моћнијег и лакшег средства владање и мисли људске поправити, као што је то могуће са певањем васпитних песама. Ко пева не мисли зло, каже наша пословица и томе је доказ, јер певање оплемењује срце, веселећи, тешећи га, поправља укус, испуњује време на угодан начин и узвишује душу његову идеалу највећа савршенства и красоте. Певање упливише не само на изображеног, него и најпростији човек осећа моћ и снагу лепог певања. Особито црквене песме, које народ скупа поји, веома утичу на слушаоце. Но на жалост врло ретко обрадујеш своје срце са лепим црквеним појањем, јер се по селима а и варошима мала пажња томе обраћа. Како би се достојно узвишавало тиме име Господње у нашој цркви. Србски народ има своју црквену музику и од сваког учитеља може се правом изискивати, да овом школском предмету највећу пажњу обраћа него до сада. Сваки човек мора признати, да ништа на свету неможе човечије срце више узвисити и оплеменили као певање моралних, светских и црквених песама, зато се и певање славило и прославило већ у кољевци човечанства. Настава у певању и појању не изискује никакав терет или трошак на уштрб других школских предмета. И ако хоћемо

певање подићи, морамо већ у школи са младежи почети, морамо себи васпитати публику која љуби певање и која би знала разликовати све оно што је красно и достојно, и осудити све оно, што би певачкој вештини уштрба допринети могло.

Сада настаје питање, како да се у народној школи певање негује? И о томе хоћу коју искрену реч у идућем броју прозборити.

Драгутин Блажек

РАСПОРЕД ЛЕКЦИЈА

у другом разреду србске народне школе

(на основу наставног плана за србске народне учитеље
изданог од вис. срб. нар. Школског Савета под б. (18.) Јулија 1878. бр. 34.)

(Продужење.)

II. Србски језик.

А) Очигледна настава, читање и писање.

Шестог школског месеца:

Прве недеље: а) Из очигледне наставе: Разговор о кући и о њеним деловима, са обзиром на кућу родитељску (по §. 21. очигледне наставе и у свези са садржајем предмета из читанке под бр. 100.)

б) Тај се разговор понавља и показују се градива од којих се куће зидају; говори се о сготовљачима куће, и о том: каква треба да је кућа (види основу разговора у читанци под бр. 99. и 100.)

Читање: 1. Своја кућа (бр. 96.). 2. Ветар и деца (бр. 97.). 3. Станови (бр. 98.) за учење на памет и рецитовање. 4. и 5. Стан ваља да је здрав (бр. 99.) 6. Куће одашта се праве и како? (бр. 100. а и б). 7. Грађа кућна (исти бр. под в). 8. Кућна оделења и ко гради кућу (исти број под г и д). 9. Понављење бр (98 и 99).

За писање: Собе ваља чисто држати. Најбоље се изветри соба на широм отворене прозоре и врата. Што је више прозора и што су већи, то је соба здравија. Зими треба да је соба умерено топла. — Велика писмена: С, Н, Ш, З

Друге недеље: Из очигледне наставе: а) Посматрање собе и разговор о соби и собњем намештају. б) Различите врсте соба (§. 21. и предмети из читанке бр. 102—106.).

За читање с разумевањем: 1. Собе (бр. 102. а). 2. Различне собе (исти број б). 3. Спаваће собе (исти број в). 4. Прозори (бр. 103.). 5. Врата (бр. 104.). 6. Стô (бр. 105.). 7. и 8. Столица (бр. 106.). 9. Собни ред (бр. 107.). 10. Мајмун, приповедка с поуком (бр. 108.). Уз то сваки пут по једна загонетка за погађање (види бр. 109.).

За писање: Ако човек неможе бити леп и богат, може бити поштен. Боље дваред питати, нег једаред заћи. Ватра и вода добре су слуге, ал зли господари. Што за кога није, нека у то недира. — Велика писмена: А, Б, В, Ш

Треће недеље: Из очигледне наставе: а) Посматрање куће и осталих делова куће и разговор о њима. б) Двориште, студенац, појило (види §. 21. од стр. 77. до краја, и садржај предмета из читанке под

www.bri.rs/10). — За читање с разумевањем: 1. и 2. Кујна (бр. 110.). 3. Жишка, приповедка (бр. 111.). 4. Испитивање садржаја те исте приповедке; поновљено читање и приповедање. 5. Приповедке под бр 31. и 32. За поновљено читање, приповедање и поуку. 6. Приповедка под бр 33. И понављање поздрава (бр 34.) и Како учине деца радост родитељима (бр. 35.). 7. Понављање бр. 36. и приповедка о Данице под бр. 37. — 8. Поновљено читање предмета: Стан ваља да је здрав (бр. 99.). 9. Поновљено читање бр. 110. и 111. Сваки пут се задаје за погађање по једна заговетка под бр. 112. — За писање: Ко добро тражи и наћи ће га, а ко за злим ходи, и сустигне га. Зао језик ни за ким добра нерекне. Не чини другоме, што себи ниси рад Ради као да ћеш сто година живити, а моли се Богу, као да ћеш сутра умрети. Велика писмена: Г, Д, Е, Ж.

Четврте недеље: За очигледну наставу: а) Разговор о коњу (§. 26) б) Разговор о крави (§. 25). — За читање с разумевањем: 1. Стока (бр. 113.). 2. Коњ (бр. 114.). 3. Коњаник (бр. 115.). Ово се мушкој деци задаје да уче на памет. 4. и 5. Крава и вџ (бр. 116.). 6. Овца и коза (бр. 117.). 7. и 8. Јаре и вук. (бр. 118.). 9. Свињче (бр. 119.). За писање: Добра је књига најбољи друг. Зло је, ко шта незна, а научити се неда. На туђе ваља вџма пазити него на своје. Ко сваки дан помало добра научи, за неко време гомилу ће знати. Велика писмена: И, Ј, К, Л, Љ.

Седмога месеца:

Прве недеље: а) Из очигледне наставе: а) Пас (§. 23.) б) Мачка (§. 24.). — За читање с разумевањем: 1. Пас (бр. 120). 2. и 3. Не мучите животиње (бр. 121.). 4. Мачка (бр. 122.). 5. Мишеви и пацови (бр. 123.) 6. и 7. Минјић и мишица, читати, приповедати и поуку извести (бр. 124) 8. Лакоми миш (бр. 125.). 9. Поновљени разговор о домаћој животињи, о користи коју од ње имамо и појам о сисарима (по §. 36. Очигл. Наставе). — За писање: Домаће животиње помажу човеку у радњи; дају му јело и одело. Не кињите животиње. Ми треба да захвалимо Богу, што нам је дао домаћу користну животињу на послугу и помоћ. Учини добро некај се, учини зло надај се. — Велика писмена: Д, Н, М, У.

Друге недеље: Очигледна настава: а) Овца и коза (§. 28. и 29.). б) О свињчету (бр. 30.). — За читање с разумевањем: 1. Овца и коза (понавља се бр. 117., уз приповедку на бр. 118.). 2 и 3 Понављање приповедке: Две козе (бр. 51) и Како прође ко вара (бр. 54.). 4. Свињче (понавља се бр. 119) 5. Како лупеж пролази (бр. 58.). 6. Млеко (бр. 82). 7. и 8. Понављање приповедака бр. 121. и 124. 9. Понавља се поука о домаћим животињама и то о сисарима (по §. 36.). — За писање: Где у чему можеш другога послужити, пак ће радо сваки с тобом да се дружи. Љуби ближњег свог као себе самог. Христос Спаситељ учи своје ученике овако: Нову вам заповест дајем, да љубите један другог, као што вас ја љубим.“ „По томе ће сви познати, да сте моји ученици, ако се љубите међу собом.“ — Велика писмена; Л, Љ, С, Х, Н.

Треће недеље: Из очигледне наставе: а) Голуб (§. 35.). б) К

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

кош (§ 31.). — За читање: 1. Голуб (бр. 126.) 2. Петао (бр. 127.). 3. Кокош (бр. 128.) 4. Квочка и кобоц. Басна с поуком (бр. 129.). 6. и 7. Поновљено читање од бр 126—129. 8. Понављање приповедке под бр. 59. 9. Понављање приповедака под бр. 61. — За писање: Лепа реч гвоздена врата отвара. Мрзна нарав пријатеља не стече. Ако се не чува неватече. Иснред Бога неможе се накуда. Велика писмена: М, А, И, Б. Четврте недеље: Из очигледне наставе: а) Турка (§. 32.). б) Гуске и патке (§. 32. и 33.). — За читање с разумевањем: 1. Турка (бр. 130.). 2. и 3. Гуске и патке (бр. 131.). 4. Врабац (бр. 132.) и врабац ругалица (басна бр. 134.). 5. и 6. Ласте. 7. Мува. 8. и 9. Јаје. Уз то сваке лекције задаје се по две или три загонетке од оних, што су под бр. 137. — За писање: Од мира глава не боли. Не радуј се туђем злу. Ко се туђем злу радује, нек се своме нада. — Велика писмена: Е, Т, Ђ, Ч (Наставиће се.)

Д О П И С.

Управни одбор вароши Панчева држан је 2. (14) Децембра пр. г. решио је, да се не упусти у избор двојице српских учитеља, пошто је био на кратко време стечај расписан, те су се веома мало, и то већином врло слаби учитељи пријавили. С тога је расписан изнова стечај у мађарском званичном листу за та два учитељска места, с којима је и *дужности црквеног појања скопчана*, с роком од месец дана, рачунајући то од дана кад стечај први пут у званичном листу изађе. Плата је 500 фор., станарина 120 фор. и 3 хвата дрва. Како је Панчево отмена варош, где се може и приват у школи и у кући држати, и како се могу деца учитељева помоћу гимназије и више девојачке школе образовати, то је желити да наши *најодабранији* учитељи на та места компетују, јер је у интересу учитељског сталежа и његова угледа, да тако велика и отмена варош, а преко ње и њезина велика околина стече уверење, да још нису сви наши учитељи противници свете наше православне цркве, који презиру веру својих праотаца и беже од цркве. (Зар наопако и таквих изрода има? У.) И да има још доста учитеља, који ће и хтега и умети да шире религиозни морал у повереној им младежи, као што то и сам комунални школски закон захтева и прописује. Свесна њихова овдашња браћа поздравиле нове извршене снаге учитељске, јер ће у конференцијама моћи онда бити говора о подизању панчевачких школа на онај угледан степен, на коме су негда стајале, кад су тамо опробане учитељске силе искупљене биле. Молбенице на мађарском језику ваља управити на кр. угар. министарство богочасти и јавне наставе а *послати* на управни одбор (közigazgatási bizottság) вароши Панчева. Компетовати могу само они, који имају сведоштво да су према закону способни и за предавање мађарског језика.

К.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Дарови сиромашној деци. Србска црквена община сомборска из заклада за обућу и одећу сиромашне деце школске, којима основу положише покојни свештеник Дим. Поповић и градоначелник А. Коњвић, а које је покојни Марко Бикар знатно умножио, — осим књига што их је набавио свој сиромашној деци у почетку школске године, дала је набавити 70 пари јаких чизама, 84 пара ципела и 20 пари опанака, — које је дарове местни школски управитељ у присуству главног епитропа г. Константина Давидовића и г. г. учитеља, у Суботу после Николаја дне у общинској дворани сиромашној школској деци поделио.

Наименовања. Привремени учитељ у Госпићу Ђура Бабић наименован је за сталног учитеља у истом месту. — Свршена приправница и испитана учитељица гђца Милева Радакова наименована је за учитељицу у Јарковцу. — Јован Поповић свршени приправник постављен је за привременог учитеља у Башахиду. — Петар Манојловић учитељ премештен је из Чемернице у Ораовицу. — Милош Дракулић учитељ премештен је на молбу своју из Ловске у Бенковац. — Катица Митровића премештена је за учитељицу у Дреновац а Кристина Вранићева премештена је из Дреновца у Оток.

Суспендовање учитеља. Местни школски одбор у Сомбору принуђен је био г. Ј. К. Борјановића привременог учитеља III. разреда суспендовати, зато, што је школу без добивеног допушта под изликом болести напустио, а овамо је по вароши ходао и без дозволе у Карловце путовао, и на позив одбора није се хтео у школу повратити. На место његово постављен је за привременог суплента у исти разред испитани учитељ г. Сима Манојловић уз половину учитељске плате.

Осуђен учитељ. Кр. табла у Пешти осудила је Лауша Вермеша реф. учитеља из жупаније Коморанске на шест месечни тешки затвор, због тога, што је ђаче једно немилостиво бијући здравље му тешко повредио.

НА РАСПИС НАГРАДА ЗА ГОДИНУ 1885.

Славном уредништву „Школскога Листа“ у Сомбору.

Услед дописа славног уредништва од 11. Дек. о. г. сматра овај збор за своју најпријатнију дужност горехваљено уредништво извести, да је по жељи истога, чланке за награду, који су у овогодишњем „Школском Листу“ штампани, у претрес узео и да је по своме најчистијем уверењу изрекао о истима следећу безпристрастну пресуду:

1. Чланак: „Шта чини школа за народно образовање,“ да се награди са 3 дуката.
2. Чланак: „Какав је савестан учитељ“, да се награди са 2 дуката.
3. Чланак: „Запт основне школе са једним учитељем“, да се награди са 1 дукатом.

Из седнице местног учитељског збора држане у Великој-Кикинди дана 28. Дек. 1885. год.

Милан Петровић,
зам. перовође.

Глиша Јорговић,
председник.

Услед овде саопштеног дописа уредништво је отворило три запечатена писма под гореозначеним знацима, из којих се види, да је писац чланка под знаком „Писмо“ а под насловом „Шта чини школа за народно образовање“ господин Мита Нешковић учитељ у Павловици; писац чланка под насловом: „Какав је савестан учитељ“, је г. Аркадије Павловић учитељ керски; а писац чланка: „Запт основне школе са једним учитељем“ је г. Теодор Новковић учитељ у Горњем Михољцу. Истој господи су доду суђене награде већ отпремљене.

У једно нам је пријатна дужност, да Славном србском учитељском збору у В. Кикинди топло захвалимо, на готовости, којом се молби нашој одазвао и оцењивање послатих нам чланака извршио.

У Сомбору 4. Јануара. 1886.

Уредништво „Школскога Листа“.

НЕКРОЛОГ.

Госпођа Сара удова Поповићка рођена Лолићева, последња српкиња православне вере у Трнави, преселила се у вечност 28. Новембра пр. г. и сахрањена је с великом свечаношћу по обреду православне цркве на првозваног Андрију, покрај свог покојног супруга на правослачном гробљу трнавском. По наредби преосвештеног г. епископа будимског, покојницу је опојао и до гроба спровео најпречастнији г. Јеремија Мађаревић протопресвитер будимски с парохом сентандрејским г. Чуњићем и једним певцем сентандрејским.

Као што нам из Ст.-Андреје јављају, покојница је у последњем завештању свом остављала имање своје на добротворне цели. Између осталог наредила је, да се из њене закладе три србина православне вере у трнавској гимназији уче, а првенство имају свештеничка деца из Сентандреје и из будимске дијецезе. Такође се вели, да се она и за сиромашне ученике и ученице србске учитељске школе сомборске постарала, и тиме вечити спомен себи у народу свом оставила. Оволико за сада, а надамо се, да ћемо о овој новој задушбини покојне добротворке скорим точно извешће читатељима нашим саопштити.

РАЗНО.

Србско стаповништво у Сомбору У години 1885. крштено је у обе православне цркве сомборске 454 деце, а исте године премило је 364 људи; више се дакле родило него што је умрло 90 душа. Исте године венчано је у обе цркве наше у Сомбору 114 брачних пари.

За углед србским обштинама. Србска црквена обштина великокиндска по закључку свог црквеног одбора изволила је ове године преко главног свог татора г. Ристе Телечког послати предплату на девет примерака „Школскога Листа“, желећи да се један примерак шаље црквеношколском одбору у В.-Кикинду, а остали 8, да се дају као њен дар сиромашним србским православним обштинама, односно школама.

Извршујући са захвалношћу овај закључак поменуте родољубиве и

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

отличне обштине јављамо, да се њени дарови шаљу србским вероисповедним школама у Арад Гају, Бочару, Кнезу, Кечи, Чоки, Црној-Бари Соки и Торњи.

Приправничка беседа у Сомбору. Питомци српске учитељске школе, у Сомбору приређују на св. Саву 14. (26) Јануара 1886. год. у дворани код „Ловачког Рога“ под управом свога наставника господина Драгутина Блажека *беседу с играчком* и то у корист сиромашних ученика и ученица завода овога. Богати и лепо распоред састоји се из следећих 11. бројева: 1. „Песма у зиму“ од Хорешека, пева мушки збор. — 2. „Укор“ од И. пл. Зајца, пева уз пратњу гласовира Александар Плетшић, III. г. приправник, а прати га г. Др. Блажек. — 3. „Сватовац“ од Хорешека, пева мушки збор уз пратњу гђеце Љубице Гергурове, приправнице III. г. — 4. „Гусларева смрт“ од З. Ј. Јовановића, декламује г. Коста Пешић, приправник III. г. — 5. „Еј Србине,“ песма од М. Поповића, композиција г. Драг. Блажека, четворо пев уз пратњу мушког збора — 6. „Струнам“ дво-пев, певају гђеце Даринка Ковачевић и Марија Симићева, приправнице III. г. уз пратњу на гласовиру г. Драг. Блажека. — 7. „Ноћни стражари“, од Зајца, пева мушки збор — 8. „Fantasie de Concert“ од Славке Атанасијевић, свира на гласовиру гђеца Љубица Гергурова, приправница III. г. — 9. „Бродарска“ од Екерта, пева мешовити збор. — 10. „Моја Ружа“ од Јенка, четворо-пев, певају г. г. Стеван Мишковић, Душан Ламбрин, М. Ковинчић и Б. Вакаловић приправници. — 11. „За дом мили“ од Фр. Абга, пева мушки збор.

Беседа у Брчком. Одбор за св. Савску беседу у Брчкој приређује под коровођством г. Лазара Цвејића учитеља на дан св. Саве 14. Јан. 1886. г. у дворани гостионе „Босна“ беседу с играчком. Чист приход намењен је школском фонду у месту. Распоред састоји се из 12 бројева. Честитамо младом коровођи и приређивачком одбору и кличемо „Живели.“

Дар школама. Пречастни г. Дионисије Миковић јеромонах и настојатељ манастира Бање у Боки Которској, осим листа што за себе држи имао је доброту предплатити још на друга четири примерка „Школскога Листа“, и то: за ученике мушке школе у Кастелластви; за ученице женске школе у Кастелластви; за ученике мушке школе у манастиру Прасквици; за ученике мушке школе у Рисну, и за ученице женске школе у Рисну.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Панчеву траже се два србска учитеља за новоустановљену комуналну школу. Плата је свакога 500 фор. и 120 фор. станарине и 3 хв. дрва. Учитељ мора знати и мађарски и дужан је у цркви појати. Молбенице на мађарском језику имају се до свршетка Јануара поднети сл. управном одбору у Панчеву (види допис у овом броју).

— Тражи се учитељ у Гају. Школа је србска комунасна. Учитељ мора знати и мађарски. Плата је 300 фор. уз стан с баптом и огрев. Учитељ је дужан у ваншколским часовима у цркви појати и зато ће примати обашка награду. Молбенице се на мађарском језику уз одоставере-

мађарски превод докумената имају поднети до 31. Јануара по новом кр. школ. надзорништву у Темешвару.

— Траже се учитељи православне вере и црквени појци у Маркушици с платом 400 фор. уз стан, огрев и врт; у Товарнику с платом 350 фор. уз стан, огрев и особни доплатак од 100 фр. и у Нештину с платом од 350 фор. уз стан, огрев и башту. — На сва ова три места имају се молбенице на вис. кр. хр. слав. земаљску владу управити и преко кр. школ. надзорништва у Буковару до конца Јануара по новом поднети.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ
НА
„ШКОЛСКИ ЛИСТ“
за 1886. годину.

Овим бројем почиње се осамнајети течај „Школскога Листа“.

„Школски Лист“ ће излазити као и досада месечно на једном пуном табаку, а ако се учитељство наше у Угарској са предплатом боље него досада одазвало буде, те ако добијемо бар 400 плаћајућих уписника, то ће се обим листа разширити, па ће се у додатку штампати и распоред лекција за наставу у мађарском језику у србским школама у Угарској, који је само учитељима србским овде у Угарској необходимо пуждан, а без кога би остали наши читаоци могли бити.

Предплата се прима само на целу годину и износи 1 ф. 50 нов.; а за Србију четири динара.

Учитељи с платом мањом од 300 фор., приправници, богослови и ученици виших народних и средњих школа могу добити „Школски Лист“ у пола цене т. ј. за 75 н. а. вр. или из Србије за два србска динара.

Молимо да се уредништву предплата уз поштанску упутницу са разговетним означањем адресе достави најдаље до половине Јануара.

Ако би се нашло предплатника из краљевине Србије, они могу или непосредно или преко књижаре г. В. Баложића у Београду предплату у плаћеном писму доставити.

Ко пет предплатника са подпуном ценом, или 10 предплатника (ученика) с половном ценом пошље, добиће лист на дар.

Имена добротвора, који за сиромашне школе и учитеље или за приправнике „Шк. Л.“ предплатили буду, као и имена предплатника из Србије и Црне-Горе, спомена ради, штампаће се у листу.

Н. Ђ. Вукићевић,

уредник и издаваатељ, Школскога Листа.“

Сл. црквене общтине, које нам за 1884. и 1885. год. дугују, последњи пут молимо да нам се за 8 дана одуже, како би и ми рачуне „Школскога Листа“ већ једанпут исплатити могли.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.

WWW.UNI

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА